

TISKOVÁ ZPRÁVA

Nový majitel 4% umění?

Brno, 23. září 2025

Takzvané „čtyřprocentní umění“ je zavedený pojem pro umělecká díla ve veřejném prostoru, která vznikala zejména v časech Československé socialistické republiky. Mezi lety 1965–1990 zde existovala zákonná povinnost vynaložit 1–4 % z předpokládaných nákladů stavby na uměleckou složku, která se v exteriérech či interiérech poliklinik, úřadů, obchodních domů, koupališť, výrobních podniků, případně parků nebo prostranství mezi panelovými domy projevovala v podobě soch, plastik, fontán, mozaiek, reliéfů a dalších děl.

Přestože byl státní program ukončen po listopadové revoluci 1989, v současných dějinách umění se těší značné pozornosti. Mnohá umělecká díla byla během posledních desetiletí zničena, respektive vzala za své během stavebních úprav historických budov. Zároveň však umění ve veřejném prostoru přetrvává a tvoří nedílnou část velkých stavebních akcí období komunismu, jakou bylo například brněnské sídliště Lesná, budované během šedesátých a sedmdesátých let 20. století podle projektu autorského týmu vedeného architektem Viktorem Rudišem. Spolu s bytovými domy a občanskou vybaveností zde vznikl velký počet kvalitních děl, provedených předními brněnskými umělci, mezi které patřili [Bohumír Matal](#), [Sylva Lacinová](#), [Jánuš Kubíček](#), [Ladislav Martínek](#), František Šenk či Tamara Divišková.

Praxe „čtyřprocentního umění“ se na Lesné udržela až do osmdesátých let, kdy zde zahájila provoz sodovkárna Merito. Její strohá fasáda byla doplněna monumentálním keramickým reliéfem „*Ruce a květ*“, provedeným roku 1980 sochařkou Mirou Haberernovou-Trančíkovou. Slovenská umělkyně, absolventka Vysoké školy výtvarných umění v Bratislavě a Vysoké školy výtvarných umění v Budapešti vynikla neosurrealistickými kompozicemi s deformovanými liniemi a figurami, často přecházejícími v magicky působící abstrakci, což vedlo roku 1972 k jejímu vyloučení ze Svazu slovenských výtvarných umělců a zákazu vystavování a nakupování jejích děl do veřejných sbírek muzeí a galerií v celém ČSSR. K prvním veřejným zakázkám se dostala až na konci sedmdesátých let, kdy ji pravděpodobně oslovil také investor stavby brněnské sodovkárny.

Svůj rozsáhlý reliéf prostupující celou výškou budovy, komponovala téměř zapomenutá autorka jako stylizovaný modrý květ umístěný na vztyčených rukou. Dobře dochované dílo s rozměry 340 x 1000 cm patří zcela jednoznačně k nejkvalitnějším a nejpozoruhodnějším příkladům umění osmdesátých let v Brně. Ačkoli reliéf není památkově chráněn, jeho zánik v důsledku přestavby budovy by pro město představoval značnou a nenahraditelnou ztrátu. Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně proto hledá spolu se současnými majiteli jeho nové umístění, které by zároveň dílu ponechalo původní funkci, tedy doplněk veřejného prostoru či veřejné stavby. V případě vašeho zájmu se proto neváhejte obrátit na pracovníky Národního památkového ústavu. S radostí přispějeme k případné nové instalaci či budoucnosti díla, které umění Brna neodmyslitelně patří.

Více informací o reliéfu *Ruce a květ*:

<https://www.bam.brno.cz/objekt/d022-glazovany-keramicky-relief-ruce-a-kvet>

Kontakty:

Mgr. Michal Konečný, Ph.D., redaktor

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně je jedním ze čtrnácti krajských pracovišť NPÚ. Jeho úkolem je v Jihomoravském kraji naplňovat poslání odborné instituce památkové péče dané zejména zákonem o státní památkové péči, např. zpracovávat odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, poskytovat konzultace a odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při jejich obnovách a sledovat stav památkového fondu na území kraje. Pracoviště v Brně zpracovává návrhy na prohlášení věcí či objektů za kulturní památky a podílí se následně na jejich evidenci. Spravuje dokumentační sbírky plánů, fotografií a dalších odborných podkladů ke kulturním památkám, vede veřejně přístupnou knihovnu a vydává odborné publikace.